

A oes heddwch?

Dyna'r cwestiwn a ofynnwyd o lwyfan Neuadd Goffa Chwilog nos Sadwrn diwethaf, fel rhan o seremoni cadeirio'r bardd yn yr eisteddfod flynyddol. 'Oes' oedd yr ateb cryf a chadarn a atseiniodd drwy'r neuadd, ac yn sgil y datganiad clir hwnnw derbyniodd y Parch. Judith Morris, ysgrifennydd Pwyllgor Llywio Cenn@d ac Ysgrifennydd Cyffredinol Undeb Bedyddwyr Cymru, gadair am ddod i'r brig am ei gwaith cyfansoddi. Estynnwn ein llongyfarchiadau calonnog iddi fel golygyddion ar y fuddugoliaeth ac am gipio cadair eisteddfodol arall.

Yr union gyfnod hwnnw, dyna'r cwestiwn oedd hefyd yn cael ei holi gan drigolion yn Gaza ac Israel, gyda'r byd yn dal ei anadl ac yn gobeithio am ddatrysiaid i'r argyfwng. Yn dilyn 470 diwrnod o ryfela daeth y cyhoeddiad y byddai'r cadoediad yn dod i rym o fore Sul, 19 Ionawr. Gyda thelerau cadoediad wedi'u cytuno rhwng y ddwy wlad, newyddion da yw medru dweud mai 'Oes' oedd y gri yno hefyd. Ond teg dweud bod y datganiad hwnnw'n llawer mwy nerfus a phetrusgar, gan gofio mor fregus yw'r tensiynau yno o hyd.

Ers ymosodiad erchyll Hamas ar Israel ar 7 Hydref 2023 a'r ymosodiadau gan Israel mewn ymateb i hynny, mae dros 46,900 o bobl Gaza wedi eu lladd, yn ôl y weinyddiaeth iechyd yno. Yn ôl y telerau y cytunwyd arnynt, bydd cymal cyntaf y cadoediad yn Gaza yn para am chwe wythnos. Yn gyfnewid am ryddhau 33 o wystlon Israelaidd, mae Israel wedi cytuno i ryddhau dros 1,800 o garcharorion Palestenaidd. Os yw chwe wythnos gyntaf y cadoediad yn llwyddiannus, bydd ail gymal y cadoediad yn rhoi diwedd parhaol i'r ymladd, a'r trydydd cymal yn rhoi cynllun mewn lle i ailadeiladu Gaza. Mae cytundeb hefyd y bydd 600 o lorïau sy'n cludo nwyddau dyngarol yn cael mynediad i Gaza bob dydd o hyn ymlaen. Dros yr wythnosau

diwethaf, dim ond 40 lorri sydd wedi cael mynediad i gario cyflenwadau brys.

Mewn datganiad a wnaed gan MAP (Medical Aid for Palestinians) cyhoeddwyd: 'Ar ôl 15 mis o ymosodiadau milwrol gan Israel ar Gaza, mae cytundeb i atal yr ymladd wedi'i gyrraedd o'r diwedd. Bydd y cadoediad hwn yn gyfle i Balesteiniaid alaru am eu hanwyliaid a dros y dinistr y mae byddin Israel wedi'i wneud arnynt dros y 15 mis diwethaf. Ein gobaith yw y bydd y saib dros dro hwn yn datblygu i fod yn gadoediad parhaol, ac yn gam hollbwysig tuag at achub bywydau ac adfer iechyd, urddas a rhyddid i bobl Palesteina. Ac eto, wrth imi ysgrifennu hyn, mae'r cytundeb yn ymddangos yn fregus ac mae llawer o ansicrwydd, gan fod byddin Israel yn dal i gynnal ymosodiadau ar draws Gaza.'

Meddai Dr Jerry Pillay, Ysgrifennydd Cyffredinol Cyngor Eglwysi'r Byd: 'Rydym yn cymryd cysur yn y rhyddhad y mae'r newyddion hyn yn ei gynnig i deuluoedd y rhai fydd yn cael eu rhyddhau cyn bo hir, a'r gobaith y bydd yn gychwyn ar broses fydd yn arwain at ddiwedd ar y rhyfel trychinebus yn Gaza. Rydym yn ddiolchgar i'r holl bleidiau a'r bobl sydd wedi gweithio'n ddiflino i sicrhau'r cytundeb. Rydym yn gweddïo ac yn gobeithio y bydd y cadoediad hwn yn arwain at heddwch yn seiliedig ar gyfiawnder, atebolrwydd am droseddau a gyflawnwyd, gan gydnabod hawliau cyfartal ac urddas pawb, yn Balesteiniaid ac Israeliaid. Yn y cyfamser, apeliwn am weithredu brys i ddarparu cymorth dyngarol ar y raddfa sydd ei hangen i liniaru dioddefaint pobl Gaza ac am arweiniad clir i gynorthwyo pobl Gaza i wella a ailadeiladu eu cymunedau.'

Paratowyd datganiad hefyd gan 18 o fudiadau dyngarol ym Mhrydain mewn ymateb i'r cadoediad, yn eu plith Cymorth

Cristnogol, Oxfam, Embrace the Middle East ac Amnest Rhyngwladol. Maent yn datgan: 'Rydym yn croesawu rhoi'r gorau i ymladd dros dro rhwng Hamas ac Israel yn Gaza. Tra bod y saib dros dro hwn yn gam hollbwysig, mae'n dod yn llawer rhy hwyr i'r dros 46,000 o Balesteiniaid sydd wedi'u lladd gan luoedd Israel yn Gaza. Rhaid i Lywodraeth y Deyrnas Unedig wneud eu rhan i sicrhau bod y seibiant hwn yn troi'n gadoediad parhaol yn fuan.

'Ers mis Hydref 2023, mae Gaza wedi dioddef ymosodiad milwrol trychinebus gan Israel sydd wedi dadleoli mwy na 1.9 miliwn o bobl – bron i 90% o'i phoblogaeth. Mae teuluoedd yn ceisio byw mewn pebyll dros dro gydag ychydig iawn o gysgod rhag elfennau'r gaeaf. Mae Comisiwn Ymchwilio'r Cenhedloedd Unedig wedi canfod bod polisïau Israel, gan gynnwys targedu personél a chyfleusterau meddygol yn fwriadol, yn gyfystyr â throseddau rhyfel a throseddau yn erbyn dynoliaeth. Galwn ar lywodraeth y Deyrnas Unedig i gymryd camau ar unwaith i sicrhau atebolrwydd a chyfiawnder i Balesteiniaid. Rhaid atal trosglwyddo arfau i Israel a sicrhau bod UNRWA, corff dyngarol y Cenhedloedd Unedig, yn cael y rhyddid a'r hawl i arwain yr ymdrechion dyngarol yn Gaza.'

Meddai Lynne Green ar ran Bedyddwyr Ynghyd: 'Bydd y cadoediad rhwng Hamas ac Israel yn rhyddhad enfawr i bawb sy'n byw yn Gaza ac i'r rhai sy'n aros am weld rhyddhau gwystlon. Mae'r Cenhedloedd Unedig yn adrodd bod 70% o'r rhai sydd wedi eu lladd yn Gaza yn fenywod a phlant, a hyd yn oed yn y dyddiau diwethaf mae ysgolion ac ysbytai sy'n rhoi lloches i'r rhai sydd wedi'u dadleoli wedi cael eu bomio. Mae ein heglwysi'n galaru yn fawr am golli bywydau cynifer. Mae pob person a gollwyd yn unigryw ac yr un mor werthfawr yng ngolwg Duw. Parhawn i weddio dros y sefyllfa.'

Aled Davies

[\(parhad ar y dudalen nesaf\)](#)